

PROTESTEREN OP POREUZE BARRICADES

Door: Victor A.C. Remouchamps Luitenant kolonel der Artillerie (b.d.) en

Charlef Brantz, Kolonel der infanterie HVM (b.d.)

28 augustus 2020

Inleiding

In het artikel *“Wel of niet Lukashenko”* staan twee sleuteluitspraken verwerkt: *“zonder daadwerkelijke steun van buitenaf en/of de instorting van binnenlandse veiligheidsorganisaties, zullen de demonstranten het onderspit delven”* en *“het antwoord op de vraag hoe lang de demonstraties voortduren en/of Lukashenko nog op zijn troon in Minsk kan blijven zitten, ligt in een van de laden van Poetins bureau”*. De ontwikkelingen in de laatste week hebben bevestigd dat het geen loze uitspraken waren.

De stuurloze oppositie

Van links naar rechts: Veranika Tsepkala, Svetlana Tichnovaskaja, Maria Kolesnikova

Het “gezicht” van de oppositie.

De demonstraties en protestacties die de laatste weken het beeldscherm hebben gevuld, komen niet uit de lucht vallen. Net als in de Oekraïne is het vooral de jongere generatie die – vooral gevoed door informatie van internet, Europese TV- zenders en van in Polen en Baltische staten werkende Belarussen - zich steeds

meer bewust werd van de beklemmende onvrijheid waarin de doorsnee Belarus door de autocratische manier waarop Lukashenko het land bestuurt, gedwongen wordt zijn en haar dagelijkse bestaan in te vullen.

De merkwaardige manier¹ waarop Lukashenko het gevaar van de Covid-19 crisis heeft geprobeerd te bagatelliseren, heeft de relatief onzichtbare onvrede in de weken voor de verkiezingen op 9 augustus opgestuwd tot een grenzeloze, maar ook machteloze woede die op het beeldscherm te zien was. Dat verzet kreeg in

het drievrouwschap Tsepkala, Tichnovaskaja en Kolesnikova voor de buitenwereld een gezicht en Tichnovaskaja² werd naar voren geschoven om met Lukashenko te strijden om de regeringszetel in Minsk.

In de dagen voor de verkiezingen werd de indruk gewekt dat het gezicht van de oppositie werd ondersteund door een geoliede machine die in staat zou zijn om de ongebreidelde onvrede van de jongere Belarussen te vertalen in een greep naar de macht. Er zou een plan op tafel liggen om het tempo van het democratiseringsproces na de verkiezingen op te voeren en zo de persoonlijke levensvrijheid van de doorsnee Belarus te realiseren. Het verkiezingsresultaat was niet verrassend: Lukashenko beweerde dat 80% hem had herkozen; de oppositie wees dat verkiezingsresultaat van de hand, kwam met de bekende verkiezingsfraudeverwijten op de proppen en de massa ging weer de straat op. Het werd echter snel helder dat de oppositie geen plan heeft om in de post-verkiezingsfase de macht van de massa te benutten om Lukashenko alsnog van zijn troon te stoten. Dat werd bevestigd tijdens de persconferentie waarin de oppositie zich concentreerde op het verwijt van Lukashenko, dat zij met geweld de macht wilde grijpen en geen antwoord had op vragen die over de nabije toekomst van Belarus gingen.

Gecoördineerde actie

Er werd weliswaar een “coördinatieraad³” gevormd om met Lukashenko overleg te plegen, maar de belangrijkste personen zijn inmiddels *kalt gestellt*: Tichnovaskaja is het land uitgezet en zit in Litouwen, Veronika Tsepkala is gevlucht naar Rusland en alleen Maria Kolesnikova is nog in Minsk, maar volstrekt machteloos. Hoewel demonstraties en protesten de indruk wekken dat de massa nog steeds het momentum heeft en er wordt toegewerkt naar een Maidan-gelijkelijk oproer, is het duidelijk geworden dat een sterke organisatie ontbreekt, die kennis en ervaring heeft in het sturen van die woede en een volksoproer. Geen massale stakingen of inzet van geweldsinstrumenten zoals bijvoorbeeld molotov cocktails, geen effectieve barricades en geen gewelddadige paramilitaire organisaties zoals Antifa en BLM in de USA, de straat op sturen om de strijd tegen veiligheidstroepen aan te gaan. Er ontstaan inmiddels breuklijnen in de oppositie. De hoop was gevestigd op massa-stakingen in de machtige staalindustrie, maar onder druk van vakbondsleiders en dreigementen van veiligheidsorganisaties neemt het enthousiasme daar met de dag af.

De ondersteuning uit Brussel, Parijs en Berlijn bleef beperkt tot de bekende nietszeggende uitspraken. Sancties? De Lukashenko klik heeft er al een aantal eenvoudig kunnen overleven, dus daar zal hij niet van schrikken. Meer hoeft de massa in Belarus uit die hoek niet te verwachten en is en blijft zij op zichzelf aangewezen. Er zullen geen demagogen als Van Baalen, Timmermans en Verhofstadt te begroeten zijn op de barricaden van Minsk.

Wat heeft Moskou in de bureaulade liggen?

Het is duidelijk dat Lukashenko telefonisch ruggespraak heeft gepleegd met Putin en advies heeft gevraagd welke vervolgstappen onder de huidige omstandigheden de verstandigste zijn. Vermoedelijk heeft Poetin hem geadviseerd een Maidan-achtig scenario te voorkomen door o.m. een vijandbeeld aan de grens met NAVO en EU-lidstaten op te bouwen om de binnenlandse aandacht op demonstraties en protestacties af te leiden. Vanzelfsprekend spelen Westerse inlichtingendiensten bij zo'n scenario de (fictieve) hoofdrol. Die adviezen heeft Lukashenko dankbaar overgenomen.

In een televisie-uitzending op 14 augustus gaf Lukashenko de volgende verklaring af: *“Ga niet de straat op. Zij gebruiken u en uw kinderen als kanonnenvoer. Veel van hen komen uit Polen, Nederland, Oekraïne, de kringen van ‘Open Rusland’, volgers van Navalny. De agressie tegen ons land is al begonnen!”* Op 20 augustus verklaarde

Lukashenko in een televisie-uitzending, dat er aan de grenzen met Polen en Litouwen troepenconcentraties waren geconstateerd met een duidelijk agressief karakter. In de aan Litouwen en Polen grenzende provincie Grodno die historische banden heeft met voornoemde landen,⁴ zouden Westerse inlichtingendiensten gewelddadige acties voorbereiden om Belarus te destabiliseren en Lukashenko ten val te brengen. Onafhankelijk journalisten constateerden echter troepenbewegingen op 80 kilometer afstand van de Russisch-Belarussische grens. Om de dreiging zichtbaar te maken, heeft hij luchtverdedigingseenheden, grondgebonden zowel als luchtmachteenheden gealarmeerd, opdracht gegeven aan EOVS⁵ eenheden om rond de klok de betrokken gebieden in de gaten te houden en een aantal infanteriebrigades houdt *life-firing* oefeningen.

Lukashenko heeft delen van zijn krijgsmacht gemobiliseerd om samen met politie en OMON (eenheden van het Ministerie van Binnenlandse Zaken) de protesten in te dammen. Om het niet-demonstrerende segment van de Belarus samenleving koest te houden en tijdwinst te behalen, heeft hij schimmige toezeggingen gedaan over een te houden referendum, een wijziging van de grondwet en nieuwe presidentsverkiezingen. Lukashenko heeft inmiddels laten weten dat een ontmoeting tussen hem en vertegenwoordigers van de oppositie, waar EU en Rusland op hebben aangedrongen, uit den boze is. Tijdens een werkbezoek aan een landbouwbedrijf werd hem die vraag gesteld en zijn antwoord was helder: *“Waarom zou ik naar iemands pijpen dansen? We hebben verkiezingen gehouden, laat ons nu in rust verder gaan”*.

De staatstelevisie startte een uitgebreid desinformatieproces en verklaarde dat de oppositie rond presidentskandidaat Svetlana Tichanovskaja ernaar streeft om uit het militair bondgenootschap met Rusland te stappen, aansluiting te zoeken bij EU en NAVO, de Russisch-Orthodoxe Kerk te verbieden en de Russische taal ondergeschikt te maken aan het Wit-Russisch. Hoewel er een bepaalde onvrede heerst binnen Lukashenko's machtsbasis: de fabrieksarbeiders, heeft hij de situatie - met steun van zijn veiligheidstroepen, politie en strijdkrachten - onder controle gekregen.

De reacties uit Moskou bevestigen dat herstel van de stabiliteit op Belarus grondgebied in het belang van Poetin werkt en dus het voorlopig handhaven van Lukashenko. Voor zijn steun aan Lukashenko zal die over de brug moeten komen en concessies moeten doen. Op die manier verwacht Poetin dat zijn militaire wensen voor Belarus eindelijk realiteit kunnen worden. Voorlopig kan hij ontspannen achterover leunen en de ontwikkelingen in Minsk en omgeving aandachtig blijven volgen.

Wat biedt de nabije toekomst aan de oppositie?

Geen plan, geen sterke leider, geen organisatie, een verdeelde oppositie, nauwelijks steun van buitenaf. Een naar Litouwen uitgeweken vertegenwoordiger van de oppositie die persoonlijk twijfelt aan haar rol en geen alternatief biedt voor de Lukashenko-retoriek, kan nauwelijks als een sterke persoonlijkheid worden beschouwd die de massa naar de gewenste bewegingsvrijheid leidt. Als in die toestand niet rap verandering komt, zal de steun onder de bevolking langzaam

maar zeker wegebben, evenals de stakingsbereidheid, en door het rücksichtsloze optreden van de veiligheidstroepen dreigt het gevaar dat protesten en demonstraties een weinig fraai einde tegemoet kunnen zien.

¹ Hij hield de bevolking voor dat de besmetting kon worden opgelost door het drinken van wodka, sauna's en paard rijden. Intussen heeft Belarus 80.000 ziekenhuisopnames te verwerken met 600 doden.

² De echtgenote van de gearresteerde Sergei Tichanovsky, een populaire blogger in Belarus. Lerares, vertaalster en huisvrouw. Inmiddels vele malen populairder dan haar echtgenoot.

³ De coördinatieraad bestaat uit 7 personen :

- Svetlana Alexievich, Nobelprijswinnaar
- Sergei Dylevsky, Voorzitter van het stakingscomité van de Minsk Tractor Works (MTZ)
- Pavel Latushko, voormalige minister van Cultuur
- Maria Kalesnikava, coördinator van de presidentscampagne voor Viktor Babaryka.
- Olga Kovalkova, Plaatsvervangend voorzitter van de Belarussische Christen Democraten Vlasova, juriste
- Maxim Znak, jurist

⁴ De provincie maakte in vroeger tijden deel uit van het Litouwse Gemenebest terwijl na de Eerste Wereldoorlog het gebied tot Polen ging behoren. De bevolking is sterk nationalistisch, protesters getint [gezind](#)? en overwegend Rooms Katholiek, in tegenstelling tot de oostelijke provincies die overwegend pro-Rusland en Orthodox katholiek zijn. 15% van de bevolking is Rooms Katholiek, terwijl 80% Orthodox katholiek is. Het merendeel van de Rooms katholieken leven in West-Belarus.

⁵ Elektronische Oorlogvoering